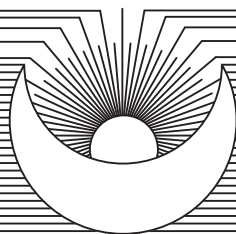
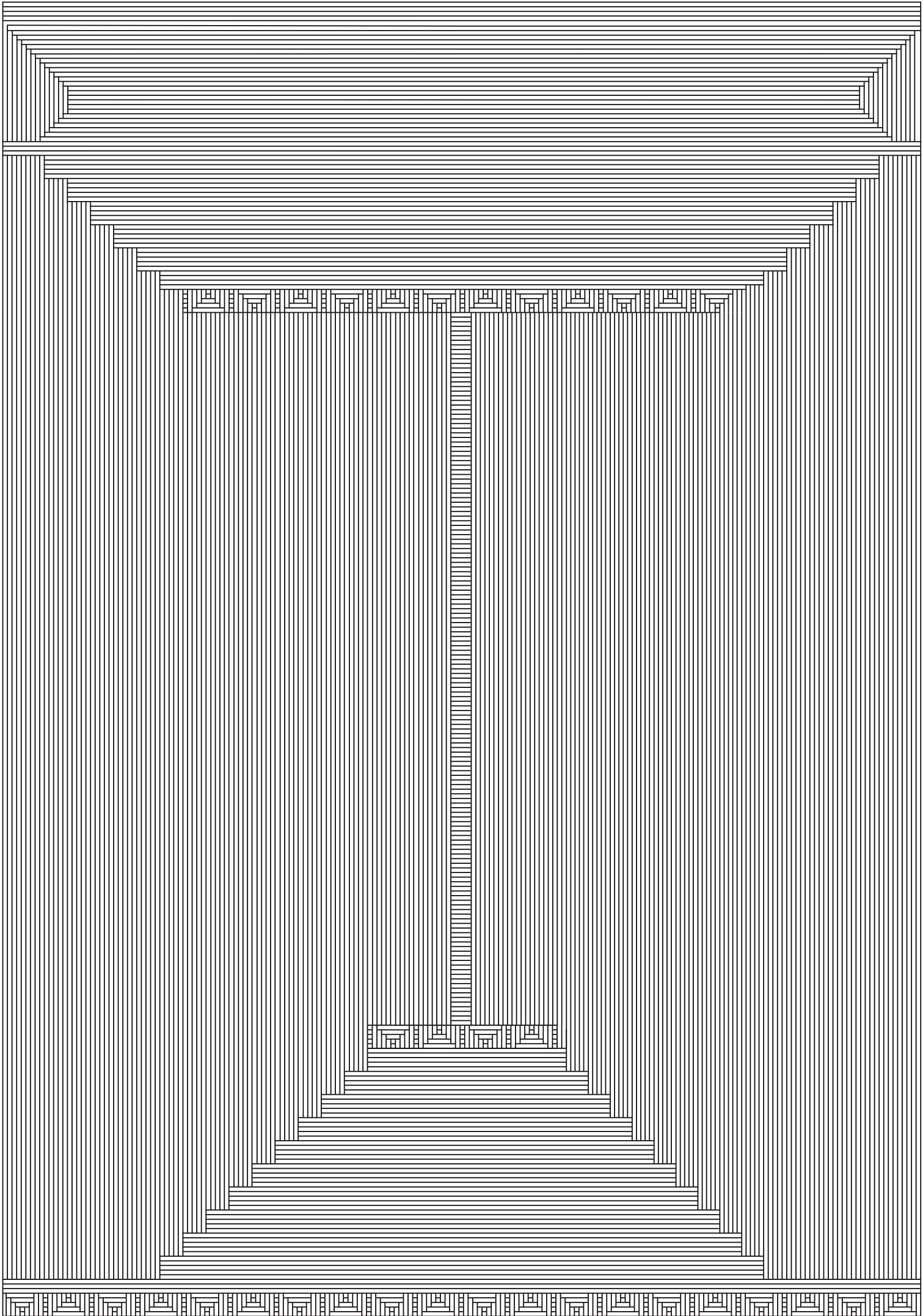


STANDARDS

HYDROBOTT  
CENTRAL UNIT

2014





## HET JURYRAPPORT

Deze zeventiende editie van het Steenbergen Stipendium was een lastige. Het is mijn derde jaar als juryvoorzitter en het jureren heb ik dit jaar volbracht met twee nieuwe juryleden. Jaap Scheeren, opgeleid als documentaire fotograaf, zelf genomineerd voor het Stipendium in 2003, maakt werk in opdracht en vrij werk waarmee hij ook in de beeldende kunst een plek heeft verworven. En Caroline von Courten, die curator is en schrijft over fotografie, en op dit moment een onderzoek doet als promovendus in fottheorie aan de Universiteit Leiden. Drie professionals die zich in verschillende vlakken van het werkveld begeven, uitgesproken visies hebben op het medium fotografie en in het proces van jureren aan elkaar gewaagd zijn.

### DIT EINDEXAMENJAAR

Elk van ons bezocht afgelopen zomer de eindexamen exposities van de afdelingen fotografie op zes kunstacademies in Nederland. In totaal bekeken we het werk van 109 afstuderende fotografen. Elk jurylid ging alleen, zodat we het tijdens het kijken niet werden beïnvloed door de andere juryleden. Ieder selecteerde afstudeerprojecten die we interessant vonden om zowel de vorm als de inhoud. Daarna kwamen we bij elkaar en besprak alle bevindingen, over de projecten, over terugkerende thema's, over de kwaliteit van de exposities in het algemeen. Maar waar het voorgaande jaren redelijk gemakkelijk was om tot een selectie van vijf genomineerden te komen, bleek dat dit jaar toch een stuk lastiger. Uren hebben we besteed aan wikken en wegen, we hebben namen geschrapt en weer bijgeschreven, om uiteindelijk te komen tot de vijf genomineerden.

Waardoor zou dit komen? Om te beginnen was er dit jaar geen project waarvan alle drie de juryleden direct waren overtuigd dat het moest worden genomineerd. Daarnaast is fotografie inmiddels een heel breed medium geworden, van foto's tot film, van tekst tot audio, van boeken tot apps, of juist zwart-wit foto's als kunst aan de muur. De manieren waarop fotografie wordt onderwezen op de verschillende kunstacademies liggen steeds verder uit elkaar. Dit maakt simpelweg het vergelijken lastiger. En het maakt het selecteren van genomineerden tot een meer ideologische keuze over wat de jury denkt dat fotografie is, en hoe het zich zou kunnen ontwikkelen.

Het Steenbergen Stipendium wil niet de norm van wat goede fotografie is bevestigen, maar die norm juist bevragen. Daarom kijkt de jury naar de nieuwkomers in het werkveld. Daarom struint de jury alle eindexamenexposities af. We zijn niet op zoek naar mooie foto's. Wat wij zoeken zijn interessante nieuwe manieren waarop het medium wordt gehanteerd. Het kiezen van de winnaar stelt de jury uit tot de vijf projecten nogmaals grondig bekeken kunnen worden op de tentoonstelling in het Nederlands Fotomuseum. De tijd die eroverheen gaat, de context van de kunstacademie die wegvalt, de bijdrage van curator Frits Gierstberg om het tot een coherent geheel te maken, al deze factoren tonen hoe veerkrachtig elk project is en welke erbovenuit steekt bij gelijke behandeling.

## DE GENOMINEERDEN

Als eerste in de tentoonstelling van de vijf genomineerden is het project *Scan2400* van **JANNEMAREIN RENOUT** (van Gerrit Rietveld Academie) te zien. Zij werd gedreven door het verlangen een nog niet bestaand beeld te creëren. Voor die zoektocht ontleedde zij fotografie tot de elementen licht, een lens en een drager van informatie. Met behulp van een scanner bracht zij die elementen op een andere manier bij elkaar. Het resultaat zijn beelden die geen foto's lijken, naar tegelijk oerfoto's zijn. Beelden die zijn ontstaan door de gereedschappen van het medium, maar een herinterpretatie zijn door hoe ze de omgeving vastleggen.

Meteen om de hoek is het project *Winterreise* van **AD VAN DER KOOG** (van Academie voor Kunst en Vormgeving St. Joost) te zien. De manier waarop hij het medium hanteert is meer klassiek, als een instrument om een fysieke en filosofische reis vast te leggen. Als een instrument om het geluid de liederencyclus *Winterreise* van de Oostenrijkse componist Franz Schubert in beeld om te zetten. Zijn zoektocht wordt de zoektocht van de kijker. Flarden tekst op losse papieren in een kaartenbak en collages van foto's op gevouwen vellen gaan soms een relatie met elkaar aan, en soms juist helemaal niet. Het is de allerlaatste zin op het allerlaatste vel die alles wat je daarvoor hebt gezien en gelezen op z'n kop zet.

Daar tegenover hangt het project *Universal guide to everything* van **OLYA OLEINIC** (van Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten). Een muur vol ansichtkaarten van vreemde gemorfte, half herkenbare voorwerpen. Haar beelden zijn onaanvaardbaar en intrigerend tegelijk. Het is een beeldtaal die je direct associeert met computer, software en gerenderde beelden. En dat is het intelligente aan haar project. Haar fascinatie voor de manier waarop kennis op internet groeit, door rare opstapelingen en kruisverbanden, heeft zij weten om te zetten in beelden waarin hetzelfde gebeurt. Internet en software is een wereld die wordt gevoed door de tastbare wereld waarin we leven, maar het vervormt kennis en beeld op manieren die niet meer op de werkelijkheid lijken.

Dan de twee films die zijn genomineerd. Eerst *De liefde is alles, hè* van **CARILIJNE PIETERS** (van Hogeschool voor de Kunsten Utrecht). Een film over de liefde tussen een ouder echtpaar. Een film die simpelweg prachtig en ontroerend is. Met zichtbaar veel toewijding en tijd filmde zij haar grootouders, die een leven leiden zoals zoveel grootouders in Nederland. Stellen die hun oude dag in een traag tempo slijten in een bejaardentehuis, met beide een aftakelende gezondheid en met elkaar als enige en laatste houvast in het leven. Een zeer intiem project, in een goede documentaire vorm. Tijdens het jureren zaten anderen in het publiek te huilen. Bestaat er een groter compliment?

De andere film - of eigenlijk een drieluik van films - is *Kijk eens naar mij / Look at me* van **LISA-MARIE VLIETSTRA** (van Gerrit Rietveld Academie), die interessant is omdat elementen als ongemak en spanning laten zich moeilijk fotograferen, maar in haar film des te meer zichtbaar zijn. Bovendien onderzoekt en gebruikt ze de mogelijkheden van film om, heftige en persoonlijke, situaties te forceren en te regisseren. Haar films zijn sterk door het minimale gebruik van beweging en geluid. De drie films maakte zij tijdens drie jaren van haar opleiding, en elke film is weer beter dan de vorige.

## DE ZES KUNSTACADEMIES

Wanneer is iemand een echte winnaar van het Steenbergen Stipendium? Een project is niet goed als het eindresultaat mooi is. De winnaar heeft een project gemaakt waaruit potentie blijkt. En de prijs is bedoeld als erkenning van die potentie. Een prijs als springplank, als stimulering de ingeslagen weg na de veilige context van een opleiding verder te ontdekken. De jury zoekt naar die nieuwe aanwas die de mogelijkheden, grenzen en vernieuwingen van het medium verkent. Die zich op een intelligente manier verhoudt tot het werkveld waar hij of zij zich straks in zal begeven. Die in zijn of haar werk toont nieuwsgierig te zijn, onderzoekt, conclusies trekt en nieuwe stappen maakt. Een winnaar die door het winnen van deze prijs net dat extra duwtje in de rug voelt om vooral door te gaan op de ingeslagen weg.

Welke rol spelen opleidingen daarin? Welke springplank bieden verschillende kunstacademies in Nederland aan fotografen in spé? De kwaliteit van de eindexamenexposities is daarin een goed ijkpunt. Zoals voor een student vier jaar studie samenkomt in het afstudeerproject, zo vormt de expositie het vergrootglas op sterke en zwakke kanten van een opleiding.

De kwaliteit van het getoonde werk op de **ARTEZ HOGESCHOOL VOOR DE KUNSTEN** in Enschede blijft al jaren achter op die van de andere academies. Zowel technisch als inhoudelijk halen de afstudeerprojecten op deze opleiding niet het niveau dat je van kunstacademiestudenten verwacht. Bewustzijn over het werkveld waar de studenten zich na hun opleiding toe moeten verhouden lijkt onvoldoende aanwezig. Wel is het gebouw waarin de academie sinds twee jaar is gevestigd erg mooi en is de ruimte die zij hun studenten kunnen bieden om hun werk te presenteren het meest verzorgd van alle academies.

Op de **ACADEMIE VOOR KUNST EN VORMGEVING ST. JOOST** in Breda lijken ze sinds een paar jaar de smaak te pakken te hebben. Opvallend hier is de saamhorigheid waarmee de studenten werken aan zowel het goed tentoonstellen van hun eigen werk, als de expositie als geheel. Elk project is verzorgd, de balans is goed tussen verschillende soorten projecten en de verdeling in de ruimte, er wordt gewerkt met verschillende vormen van

presenteren en interactie met het publiek. En erg belangrijk, het is niet teveel. Alles bij elkaar was het weer een leuke expositie om te bezoeken.

Wat minder enthousiast was de jury over het algemene niveau van de **HOGESCHOOL VOOR DE KUNSTEN UTRECHT**. Zeker, er waren echt goede projecten te vinden op deze academie. Maar ondermaatse afstudeerprojecten waren er evenzeer. De ene student lijkt zijn weg te hebben gevonden, terwijl de andere tot op de tentoonstelling nog zoekende leek. Potentie was er zeker wel te vinden, maar er was onvoldoende focus op het goed presenteren van de afstudeerprojecten. Het maakte een wat vermoeide indruk, alsof iedereen met andere dingen bezig was.

Op de **WILLEM DE KOONING ACADEMIE** in Rotterdam lijkt dan juist weer een nieuwe wind steeds harder te gaan waaien. Vorig jaar werd hier al een voorzichtige aanzet toe gedaan, door een deel van het werk op een andere locatie te exposeren. Dit jaar was al het werk verdeeld over meerdere locaties buiten de academie. Achter de tentoonstelling als geheel zat een duidelijk uitgedragen concept, die leidde langs drie toepassingsvormen van fotografie waarin de opleiding is opgedeeld. Maar de hoeveelheid ruimte die sommige projecten kregen was wel heel erg mager en ook hier was het niveau wisselend.

Voor de expositie op de **GERRIT RIETVELD ACADEMIE** in Amsterdam geldt ook ongeveer hetzelfde als de jury in het rapport van vorig jaar concludeerde. De opleiding heeft een duidelijk eigen statuur, met veel experiment wat voor verrassende projecten zorgt. Maar net als voorgaande jaren zijn de tentoongestelde werken hier en daar erg ontoegankelijk door het vaak ontbreken van enige tekst of uitleg. Hierdoor lijkt de fotografie vaak in vorm te blijven hangen. Ook studeerde opvallend veel fotografiestudenten af met films, waarvan de jury de kwaliteit van editen erg wisselend vond.

Als zesde en laatste academie bezocht de jury de **KONINKLIJKE ACADEMIE VAN BEELDENDE KUNSTEN** in Den Haag en bevond het weer de beste opleiding van alle zes de kunstacademies die zij bezocht. Studenten op deze opleiding lijken de vrijheid te voelen het medium voor

hun eigen fascinatie in te zetten, en worden daarin gestimuleerd en ondersteund door de opleiding. Waar op andere academies een afstudeerproject soms de vraag oproept hoe de fotograaf zich staande zal houden na de opleiding, lijkt hier elke student met een goed scala aan mogelijkheden in het werkveld te stappen.

## EN DE WINNAAR IS...

Het is niet zo simpel als de genomineerde kiezen die van de beste opleiding komt. Kijk maar naar de winnaars van afgelopen jaren, die komen overal vandaan. Alle vijf de genomineerden hebben een bijzonder project gemaakt, maar ook op elk project had de jury wel iets aan te merken.

Tegelijk, een vlekkeloos project is niet het soort winnaar waar de jury naar op zoek is. De jury wil pril talent met potentie stimuleren om te groeien. Een talent dat vanuit intrinsieke motivatie het medium onderzoekt, dat ander soort werk durft te maken, dat stappen blijft zetten ook als het allang een doel heeft behaald. Talent waar nog meer succes in verscholen zit en die er hopelijk uitkomt met onder andere het winnen van een prijs als het Steenbergen Stipendium.

Alle criteria aanhoudend die zijn benoemd in dit juryrapport, bevindt zich zeker zo'n winnaar tussen deze vijf genomineerden, want die winnaar van het Steenbergen Stipendium 2014 is: Olya Oleinic. We wensen haar veel plezier met deze prijs en veel geluk voor haar werk in de toekomst!

### OPGETEKEND DOOR

15 oktober 2014

Etta Meuter (Steenbergen Stichting)

Jaap Scheeren (jurylid)

Caroline von Courten (jurylid)

Sterre Sprengers (juryvoorzitter)



STIJNDIEN STIJNDIEN  
STIJNDIEN STIJNDIEN

WINNAARS  
WINNAARS  
WINNAARS

- 2014 OLYA OLEINIC, Den Haag  
2013 JAYA PELUPESSY, Utrecht  
2012 OLA LANKO, Amsterdam  
2011 RAOUL DE LANGE, Den Haag  
2010 HRAIR SARKISSIAN, Amsterdam  
2009 JORIS JANSEN, Den Haag  
2008 MAGDALENA PILKO, Den Haag  
WILLEM POPELIER, Den Haag  
2007 BREGJE VAN DEN BERG, Den Haag  
MARK VINCENT HOUSTON, Amsterdam  
2006 CHRISTIAN VAN DER KOOY, Den Haag  
HANNAH HORSCH, Enschede  
THIJS KOELINK, Utrecht  
2005 WYTSKE VAN KEULEN, Breda  
LINDA MARIA BIRBECK, Utrecht  
2004 YVONNE LACET, Utrecht  
ELZA JO VAN REENEN, Den Haag  
2003 MARCEL BORSTEN, Utrecht  
JAAP SCHEEREN, Breda  
2002 PETRA STAVAST, Breda  
HOLGER NIEHAUS, Enschede  
2001 MYNE SOE-PEDERSEN, Amsterdam  
JUDITH VAN IJKEN, Utrecht  
2000 KIM KRIJNEN, Breda  
HANNEKE FRANSSSEN, Breda  
1999 THOMAS SCHLIJPER, Utrecht  
1998 ANDREA STULTIENS, Utrecht

